Ed. Virza

BIĶERIS

Apgāds „Vārds"

Wirsa

Bikeris

Dsejolt

ar W. Eglischa preekschwahrdu

MANTA
APGAHDS

Virza

Biķeris

Dzejoļi

ar V. Eglīša priekšvārdu

Vārds
1991

© Priekšvārds un noformējums
apgāds "Vārds", 1991

1907. gadā "Imantas"apgādā iznāk jaunā dzejnieka Edvarta Virzas pirmais dzejoļu krājums "Biķeris". Nekas vēl neliecina par dzejnieka slavu nākotnē, toties viņa dzejoļu krājumam lemts īpatnējs un savā ziņā traģisks liktenis. To neatradīsim ne Latvijas Republikas laikā izdotajos 3 sējumu Kopotos rakstos (1938.-1939.), ne arī trimdā, Mineopolē, veidotajos 4 sējumos (1959. -1966.). Tādējādi apgāda "Vārds" izdevums ir pirmā pilnīgā šī krājuma publikācija kopš tā iznākšanas.

Kas gan par iemeslu šādai atturīgai un pat noliedzošai laikabiedru un pēcteču attieksmei? Neilgi pēc krājuma iznākšanas kāds latviešu "labākās" sabiedrības pārstāvis Juris Kalniņš-Prātkopis Rīgas Latviešu Biedrības Zinību komisijas vasaras sapulcē aicina godprātīgos pilsoņus izpirkt visu grāmatu tirāžu un sadedzināt. Savukārt kāds anonīms "kritiķis" S. R. "Rīgas Avīzē" raksta: "Nav tiešām iespējams kaut ko vēl zemāku, lopiskāku, netiklāku un nešķīstāku iedomāties, kāds ir šis "dēmondēlu" kliķes dzejnieks. Neapzinīgie kustoņi, salīdzinot ar viņu stāv nesasniedzamos augstumos" (1909. g., 14. nr.). Neatpaliek arī kreisās aprindas. V. Krauklis ("Nost ar rakstniecību!". 1910. g.) savā vulgārā materiālista sirdsšķīstumā brīnās: "Rubenis un lakstīgala aiz mīlestības dzied, zirnekļi dejo; Virza dzejo. Nenormāli būtu, ja cilvēkam šo jūtu nebūtu. Bet kam tad dzejā viņas izteikt? Iznāk erotiskā dzeja! Kam tā vajadzīga? (...) Kam tādu izpušķojumu vajadzīgs? To vajag tik putniem un zirnekļiem. Cilvēks, zin. priekš kā tas ir, un rada mierīgā prātā, bez kāda uzbudinājuma savus pēcnācējus". Ievērības cienīgas ir kritiķa tālākās atziņas. "Ja nu Virza apdzejo stipras mīlestības ekstāzes, tad te jāskatās atkal no šķiru stāvokļa. Buržuju interesē, lūk, taisni ir cildināt šīs jūtas. Un patiesi, kas par labumu buržujiem ceļas, ja tiem stipri attīstās dzimuma jūtas? Tad viņiem vairāk bērnu. Bērnu starpā jādala manta, un kapitāls nevar tik ātri savelties vienās rokās. No tā buržujiem atkal savs labums, ka, jo lēnāk attīstās kapitālisms, jo ilgāk jāgaida uz sociālistisko ražošanas kārtību." Lūk, tā! Tā nav anekdote, tā ir vēsture.

Pat jaunajam virzienam tuvu stāvošais dzejnieks Kārlis Krūza raksta: "Viņā jūtams tikai dedzinošs asins vilnis. Bet nedzird tanī dzīvības, jaunības saulainā spēka ritmisko mūziku skanam... Nedzied tas viņam himnas par dzīvības, mūžības un dabas daiļumu. Kā nevaldāma lavas straume tas rauj viņu postā un nāvē. (...) Viņš viss pieder zemei, zemes tumsai un aiz šīs tumsas ir lejā nokāpšana, kas noved pret paša gribu Dantes apdziedātajā – "Ellē" ("Latvija", 1909. g. 19. nr.).

Savukārt dzejnieks Kārlis Jēkabsons, aizstāvot Virzas dzeju, deklarē: "Nav pasaulē tāda priekšmeta, par kuru mākslinieks nedrīkstētu rakstīt: šai ziņā viņam visplašākās tiesības, tāpat kā zinātniekam. Ja nu tas tā, tad māksla kā tāda nav mērojama ar morāles mērauklu, bet pate ar savu, t.i. estētisko" ("Rīgas Avīze", 1909. g., 15. nr.). Paturot prātā šo domu, vienlaikus jāatzīmē, ka šajā krājumā ar neparastu atklātumu un spilgtumu atklājas Virzas to gadu dvēseliskais noskaņojums, kas cieši saistīts ar visas tā laika paaudzes garīgo klimatu. Ieklausīsimies kādā tā laika Virzas vēstulē dzejniekam Valdemāram Dambergam, kas mums daudz ko izskaidros. Virza tajā par sevi raksta: "Pa skaisto zemes klaju staigādams un par mīlu dziedādams, viņš pie tumša atvara nonācis, no kura kāpj uz augšu sēra dūmi, kur sākas apakšzemes valstība. Vēl viņš apstājas un domā. Viņam virszemes lietas jākārto. Citādi viņam nekas nerūp un tas ne no kā nebaidās, neko nenožēlo. Un dzīvību jau vismazāk. Viņam ļoti patīk teiciens: visu atdot, lai visu iemantotu. (...) Pats no savas puses esmu gatavs sevi visbīstamākiem eksperimentiem atdot. Es jūtu sevī to, ka man būs kaut ko jaunu ko rakstīt un teikt. Mani piepilda kāds dunošs spēks. It kā es būtu nogrimis apakš zemes un man būtu jāuzceļ milzīgs svars..." (Valdemārs Dambergs. Desmit gadu sarakstīšanās ar Edvartu Virzu. R.: Zelta Ābele, 1942.).

Mūsprāt, Virzas "Biķeris" ir vienlaikus svarīgs kultūrvēsturisks materiāls, laikmeta liecība, un ievērojams paraugs godīgumam un degsmei mākslinieka jaunradē.

Māris Bergs

Ievads

V.Damberga dzejoļu ievadā pieminēju arī Virzu.

Cik Dambergs iekšējs, garīgs un filozofisks, tik Virza ārējs, miesīgs un plastisks. Cik Dambergs atgādina itāliešu primitīvus, tad Virza seņās lezbijietes skolu, vai vecos Holandes meistarus. Viss viņš sievietes valgos. Viss viena uguns, poētiska valgme un kailās miesas plastika. Virza, liekas, nepaļaujas uz savas gribas spēku, uz savas sirds sajūtu, uz domājošo galvu, bet uz to pirmatnējāko, īstāko sevī, ko Nīče par Selbst un Leib sauc. Salīdzinot ar Virzu, mūsu pārējie mīlestības dzejnieki it kā nobāl. Essenbergs liekas pārāk sapņains, Aspāzija — haotiska, Plūdons — salts un ciets. Ir pārdroši mūsu Virzu pielīdzināt rafinētai lezbietei Safo, vai Heinem, bet salīdzinājumi neviļus prasās, kad lasam, p. Kailo sievieti.

"Man netīk vairs debess, man netīk vairs saule,
Ne mākoņi baltie, pa gaisu kas skrien...
Tavas acis, Tavi mati, Tavs lokanais augums
Kā jūra līgo man priekšā arvien.

Ak, kur lai es griežos, kur lai es bēgu,
Vai tumsa, vai gaisma, vai vakars, vai rīts —
Man kaila sieviete smaidošu seju,
Kā ēna, kā spoks skrien visur līdz."

Caur savu kosmisko, absolūto nodevību kaislības un miesas elementam, Virza atgādina Holandes meistarus, piemēram Rubensu.

"Tik acu dziļums mitrs un miesas lokas,
Un elsums neprātīgs, un tuvums baiļu pilns...
Un pēkšņi drebums zvīls, bez spēka rokas,
Un visa zeme — tumsā zūdošs vilns."

Jau pirmos savos dzejoļos Virza liels melodists un modulētājs. Piemēram — "Nu jauna rīta salā velgā Es lepni eju bāls un gurds..." "Lai mana dzīve, kā melnā atvarā zūd, Tagad es gribu Tavā tuvumā būt." Virzas pants reizēm valgs, elastīgs un glums kā līdaka. P. "Tavas acis, Tavi mati, Tavs lokanais augums..." Reizēm karsts un ģiftīgs kā vīdamās čūska. P. "Un skauj un glaužas Tevim klātu Mans ķermens drebošs, karsts

un kails." Caur to katrs Virzas pantiņš ir jau pats vien par sevi. Šīs īpašības piemīt jau pašiem pirmajiem Virzas pantiem, bet vēlākos viņš tās apzinīgi attīsta, mācīdamies no modernajiem un klasiķiem. Sajūtu karstums un ārēja panta gatavība liecina, kā par cilvēku Virzā, tā par estētu, tikai labu. Kā viņa dzejas labie piemēri minami — Mēnešainā naktī, Lietainā vakarā, Kailā sieviete, Kad lūpas vīta man, Ar miesu segas neapklātu u.c.

Krājumā trīs nodaļas. Pirmā un pēdējā plastiskākas, jo tuvāk zemei un miesai. Otrā gan muzikāla (p. Ēnas, Baigi klusē), silti izjusta (p. Ziedoņa meitiņa), pat tautiska reizēm (Lietainā vakarā), bet pret pirmējo un pēdējo, kuras saucas Kaislība un Kailā sieviete, otra ir viegla rotaļāšanās jaunromatiķu gaumē un no paša dzejnieka atzīmēta par Sapņu postu.

Visā dzejoļu krājumā liela vienība. Atklājas tas ar prologu, kurā sieviete pavēl:

"Tu asinis iz sevis manī lej,
Pats pīšļos sakrizdams ar bālu seju."

un beidzas ar epilogu:

"Viss kvēlojošam mīlas sapnim dots...
Es pats tas miris spoks, par kuru ļaudis smejas.
Tik manas dzejas skaidrais svētavots,
Dzied, runā, burbuļo un tālāk lejas."

Viktors Eglīts.

1.aprīlī 1907.g.

Piezīme: Vēlāk dzejoļu kārtība mainīta. Radušies klāt daži jauni dzejoļi un bez tam visa pēdējā nodaļa.

Izdevējs.

Tev vienīgai

Dāvinājums

Sen smadzenēs Tavs kailais tēls man snauž
Un sev no viņām dzīves sulu smeļas
Un visas domas, ko tās tumsā auž —
Nāk gaismā, pilnas Tavas smaržas sveļas.

Bet griežas, nevarējšas dienu ciest
Pie Tevis, kā verdzenes pie valdnieka vestas;
Zem Tavām nežēlīgām kājām sviest
Ir sevi man, ir dziesmas, Tevis dvestas.

Prologs

Sieviete

Es atvērusies tā, kā sarkans zieds
Ap pusnakti un sveicu gaismu vēlo;
Un zemes kaisles, it kā uguns siets,
Man dziļi klēpī kaist un deg, un kvēlo.

Un krūtis kailās atsedzu es sev,
Kā Gangus lotosu, ar mēness lēktu,
Un rokas savas izstiepju, lai tev'
Puspamirdama mīlas brīdī slēgtu.

Tu asinis iz sevis manī lej,
Pats pīšļos sakrizdams ar bālu seju,
Es tālāki, kur ziedons jauns man smej,
Kā melna liesma ņirgādamās skreju.

I.
Kaislība

Sie trank mir sast den Odem aus –
Und endlich Wollust heischend,
Umshlang sie mich, meinen armen Leib
Mit den Loventaßen cersleischend.

H.Heine

Nakts dziesmas

Motto: Cik pasaule ir dziļa —
To nakts tik zināt drīkst.
Pēc Nīčes — V.Eglītis

1.

No manis pasaule visa tik tālu,
Viss grimis kā neziņā sapiņu skauts;
Sūc plaukstošo ziedu smaržu nakts kāri,
Dreb viļņodams mēneša sarkanais auts.

Kā bailēs un šausmās man dvēsele raustās:
Šī nakts ir tik liela un es viens pats.
Velk tuvāki pusnakts mani sev klātu,
Nāk tuvāki mēnęša sarkanais skats.

Kaut kur kā kliedziens, kā izbaiļu sauciens
Un noskan smiekli un atkal viss kluss.
Es klīstu tālāk pa klusumu baigo —
Visas zemes šausmas sirdī man dus.

Es kliedzu — gaist debešos saucieni mani...
Jau skauj mani mēneša sarkanais skats...
Viss liekas bēgot, šī nakts ir tik liela —
Un tu tik tālu un es viens pats.

2.

Ar dziļu, mitri tvīkstošu skūpstu
Man' nakti miegā skūpstīja viens.
Es pamodos, palsajā mēneša gaismā
Kā izbailēs drebēja istabas pliens.

Un dusēja visi un dusēja māja
Un ziedošais dārzs, kā šausminošs spoks,
Un lielais klusums un mēneša gaisma
Uz manu sirdi gūlās kā slogs.

Un bailes man metās, es saucu pēc tevis,
Kā slepkavu vajāts kliedz pēc vakts,
Kā šausmas pār lauku aizplūda atbalss,
Bet tuvāk pie loga pienāca nakts.

Un likās manim, ka tavas krūtis,
Ka tava dvaša aiz manis trīc.
Es atgriezies tvēru — tik smaržas pilns ziediņš
Man gulēja rokā salauzīts.

Es pamiru bailēs — sirds pukstēt man rima,
Uz gultas malas es nosēdos viens...
Un visu nakti mēneša gaismā
Kā izbailēs drebēja istabas pliens.

3.

Plūst ziedu smarža tik reiboši salda,
Viss mēneša vaigs tik dziļš un tik bāls.
Šinī naktī es viens uz pasaules visas,
Šinī naktī man, meiten, tavs sirdspukstiens tik tāls.

Kā smaržu piles, visskaistākie ziedi
Uz zemes krūtīm šinī naktī birs.
Šinī naktī, šinī naktī, ak meitene mīļā,
Mana mīlošā sirds kļūs auksta un mirs.

Šinī naktī, šinī naktī puķēm asaras ritēs.
Raudās skaistākās zvaigznes, pie debess kas kvēl,
Šinī naktī, šinī naktī, ak meitene mīļā,
Tava dvēsele raudās, tev manis kļūs žēl.

Aiz loga mīlējas, aiz loga mirst,
Tvīkst zieds pie zieda kaislē pieplakuši
Un zemē zaļie miršu vainagi
Krīt mīlas karstā dvašā savītuši.

Pussaturēta elpa... skūpstiens kvēls...
Kā nevarā pie miesas miesa kļaujas,
Briest vārpas gatavas priekš mīlas pļaujas,
Aiz dārza rūsa spīd, bet vakars karsts un vēls.

Mēnešainā naktī

Kad pusnakts brīžos vientuļos
Līst gaišums bāls pār zemes seju, —
No guļas vietas pieceļos
Un skūpstu sastingušu seju.

No manām lūpām asinis
Pār viņas lūpziedu līst bālu, —
Līdz bāls un gaišs es palicis,
Kā mēness debess laukos tālu.

Sāk silt un celties viņas krūts,
Un rokām mani apkampusi
Tā aizelsdamās mani sūc,
Pie sevis cieti piespiedusi.

No manis ārā dzīves spēks
Tek lēni sulā bāli saldā,
Un, skūpstot mani, nakts un grēks
Nes projām iznīcības valdā.

Kā šausmu bieds uz pasaules,
Kā līgodamās ēna eju.
Kas zin, ka mēness naktīs es
Bez valda skūpstu miroņseju?

Naktī

Citi pazuda zilajā miglā,
Viens naktī es palikos;
Kā dziestošā stīgu skaņā
Viņu dziesmās klausījos.

Man apkārt bij balti ziedi
Pa sapņiem noraudājušies;
Kā meitenes mēneša gaismā
Tie dusēja apkampušies.

Es stāvēju it kā apburts...
Un lielajā klusumā
Kā dziestoša zvaņa, tālu
Vēl dziesmas skanēja...

17

Lai mana dzīve, kā melnā atvarā zūd —
Tagad man gribas tavā tuvumā būt,
Tevim klātu, tevim klātu piespiesties,
Vienā elpā, vienā dvašā salieties!

Deg manas lūpas, un miesa kvēlo un kaist...
Kamdēļ jūs negribiet mani pie viņas laist?
Es trīcu, es drebu — puķēm manis žēl...
Puķēm asaras tumšajās acīs kvēl.

Laidiet! Aiz melnas sienas mani gaida tā —
Viņas karstā dvaša plūst dārzā klusajā...
Laidiet! dreb zeme un gaiss, un mēnesis,
Ziedu palagu līgavas gultai pārsedzis!

Pilns tumšas tveices sila debess ārs,
Mums stāvi nodrebēja, smagi kopā skauti;
Man pretī kurējās tavs skatiens mikli vārs,
Mēs mirām, murgam uguņīgam ļauti.

Ik kustiens saldā reibā svieda mūs,
Ik brīdi mums no skatiem uguns bruka,
Mēs elpu aizspiedām, lai asins neatkūs,
Līdz izsūkts katris nervs bez spēka šļuka.

Rītam tuvojoties

Kad rīta vējš iepūta istabā
Un mēness pie apvāršņa dzisa, —
Manas rokas no tava auguma
Kā aizcirstas stīgas, risa.

Tev mati bij vaļā un drudžains bij skats
Un bāli, tik bāli bij vaigi;
Bet, lūpām skūpstoties, mēnesis
Logā raudzījās tumši un baigi...

Un plūda tā, kā asiņains strauts,
Jau gaisma gar austruma pusi...
Ak, sfinksa, cik tavs skūpstījiens salds!
Es raudāju ilgi un klusi...

Es tanī naktī tavus skūpstus dzēru,
Kā izmisumā ģifti saldi dzer,
Un tavas krūtis drebot, kaistot tvēru
Kā slīkons ūdens puķes ziedus tver.

Kā gurstot spoži baltas uguns dziešas,
Tavs roku skāviens bij ap mani vīts:
Un jutu es, ka manas jaunās miesas
Kā smalka stīga pēdējā šalkā trīc.

Man apkārt plūda brīnišķīgas skaņas,
Un sarkanas valganums, iz tavām lūpām dotas,
Tev ārprātībā nomirstot bez maņas,
Bij tā kā ģiftsbiķers no manis iztukšots.

No rīta.

Es kaisles putojošā selgā
No mīlas viļņa biju burts...
Nu jauna rīta salā velgā
Es lēni eju bāls un gurds...

Guļ tavas miesas sastingušas,
Kā ģifts bij viņu nektārs salds;
Un acis tukšas izdzisušas,
Iz krūtīm straujo asins palts...

Man apkārt vēsā rīta spirdzā,
Slīd soļu staru drebošs siets,
Un puķes ziedus spožā mirdzā,
Kā baltas meitas krūtis liec...

II.

Sapņu posts

1.

Es biju viens, es pats sev miris likos, —
Nu priekšā atkal man tavs augums vārs,
Kur es ar tevi pirmo reizi tikos —
Šis vecais palaists, salapojis dārzs.

Vai tas reiz bij? Vai apkampis ko svešu?
Pusnoraudājšās puķes sapņos stāv. —
Ir liela nakts — es tevi skāvis dvešu.
Pie debess loka senejs mēness blāv.

2.

Man sapnī likās ka pa dārzu staigā,
Kā pusnakts elpa viegls tavs baltais tēls;
Es pamodos — bij asaras man vaigā
Un sirdi spieda dziļu moku kvēls.

Kaut kur aiz zemes tāli suņi rēja...
Vai baltas drānas tās, jeb tur kāds spokojās?
Ak, mēness tik pa logu gaismu lēja
Un puķu ēnas grīdā līgojās.

Skan pusnakts stīgās melodija lēna,
Dzird neredzamu sirdi ietrīcam...
Un apkampušies, tā kā melna ēna,
Mēs slīdam, zvaigznēm garām lidojam.

Kā stinguši zem skūpsta saldi lēna...
Vairs acis neredz, sirdis mīl tik vien.
Skan pusnakts melodija, melna ēna
Caur zvaigžņu mieru — skūpstīdamās skrien.

Nāk siltu dvašu pūsdams baltais maijs,
Kas senāk sirdī dedz sapņošanu sēro, —
To vieglā sapņu tīklā ieaijajs —
Nu viņa modusies, kā ogle deg un zvēro.

Kur nu tu tagad slēpies, daiļais tēls,
Kas gulēji pilns maigas reizi manās rokās?
No tevis sviests ir sirdī mūžīgs kvēls,
No taviem skūpstiem tā ik dienas deg un mokas.

Tu sulas pilnais, saldais vīna koks,
Kas trīci tā, kā pildīts trauks ar katru glaudu,
Pie tevis atnāku, kā mēness naktīs spoks
Un domās tev ik brīdi apkampju un baudu.

Es tā kā mimoza — man saldi tracinošs
Ik sievas skatiens, tā kā tavi skāvi;
Kā jūras putām smiltis — nicinošs
Caur tevi vērts man ceļš uz saldu šausmu nāvi.

Lietainā vakarā

Līsti, līsti , lietutiņ,
Raudi melnā debestiņ,
Tumšā, vēlā vakarā,
Zaļā meža biezājā
Kaut kas vēlu staigāt ies,
Tavās raudās klausīsies.

Raudi, raudi, jauna sirds!
Tikai sāpēs skaistums mirdz...
Tumsa loga rūti vērs,
Vējš gar logu gausi ies,
Tavās raudās klausīsies.

Sapnis

Kur valdīja tik klusciešanas baigs,
Bet viss bij bāls no tālas staru šaudas, —
Tavs tēls man pretī stājās balts un maigs.

Pilns strauji pārplūstošas mīlas jaudas
Tev pieplaku es klātu mēms un žēls;
Prieks dvašu manīm sažņaudza un raudas.

Tev sejā dedz sārti bālgans kvēls,
Un tā kā puķes stiebris liekts no vēja,
Kā nāves vēlās trīcēja tavs tēls.

Vairs skatiens tikko tevi pazīt spēja,
Vien tik kā ziedos līgstošs pavasars
Ik kustējiens tavs lilju smaržu lēja.

Un tā kā vieglis, balti spārnains gars,
Tu savas rokas manim apkārt skāvi
Man šķīsti daiļu vērta viņu stars.

Mēs vijamies, kā divi puķu stāvi,
Mūs' sirdis apņēmis bij laimes tvans, —
Tad saviem vārdiem rist pār mani ļāvi.

Es atkal tava tagad, mīļais mans!
Pēc zemes ciešanām nu ilga malda
Dzied atkal senais mīļais zelta zvans.

Uz brītiņu no nāves tumšā valda
Man smagais kapa akmens vaļā celts,
Priekš viena zemes mīlas brīža salda.

Še manu matu šķīsti vizmains zelts,
Še snaudošs daiļums manu jauno krūšu,
Ne mūžam nāves baigais dairs man svelts.

Par baltu liliju es zemes virsū kļūšu,
Kas nedzirdami mīlas svētkus zvan, —
Tās iemīl, un es pie tevis būšu.

Kā spīdums blāvs tā pēkšņi zuda man,
Vai tava balss tā ir, vai mūža dzeja,
Kas, citiem nedzirdama, manīm visur skan.

Bet smaidus sejā man vairs neredzēja:
No viņas nakts es burvju varas kļauts,
Man sveša, vienaldzīga zemes leja.

Es baltām lilijām, kā sapnī ļauts.

Rudens meldijas

I.

Pa dārzu gāju es. Man matos mira
No rozēm vainags, rudens staru dzelts,
Un saules staros mirdzēdamis bira
Pār mani lapu novītušais zelts.

Es domāju par tevi un par nāvi,
Par sendienām, no tā es mūžam šķirts;
Un seno laiku seno ilgu kāvi,
Kā vieglas sāpes, guļas man uz sirds.

Bij apkārt miers un skaistums dienām vēlām,
Kā spīdīgs mirdzums laidās zemē zelts,
Bij klusa sirds, tik mira trīsām žēlām
Pār mani lapu novītušais zelts.

II.

Vējš nobirušas lapas man pār galvu nēsā,
Zem kājām trausmi iečaukst viņu sarkans vāls,
Es klusi eju šinī rītā vēsā
No visas pasaules un ļaudīm šķirts.

No visa atraisīts kas mani pie tiem sēja,
Kaut skumju pilns, bet nesalauzts un ciets; —
Sirds brīžam ietrīcas, kā koklapa no vēja, —
Tur klusi izgaist vakardienas riets.

Vējš nobirušas lapas man pār galvu nēsā —
Es rudens zelta pilī melni klīstošs tēls...
Ak, lielā skaidrība šai rītā spirgti vēsā,
Ak, pēdjo sāpju šķīsti smeldzošs kvēls.

III.

Ak, šitā spožā, skaistā rudens diena!
Cik mierīgi pār galvu debess bāl!
Man liekas, gruvuse ir kāda tumša siena,
Un redzams viss tik plaši, tāli tāl.

Vējš viegli drebošs zelta zīda tērpā.
Un augsti gaisos dzērves kliedziens ass;
Kas, zeme, tev šīs daiļās drānas vērpa?
Cik tavā godībā es jūtos niecīgs, mazs!

Un tomēr miers kāds še man dvēslē pludo!
Neviena nav, kas nievājoši skat...
Es sēžu aizmirsies un pagājību gludo
Bez sāpēm un bez mokām pārredzēt skats var.

Ak, mīļais laiks, tu sen jau esi projām!
Bet kāds vēl maigums man no tevis plūst!
Lai lepni ejam mēs, lai sevi aizmaskojam! —
Par sevi domājot sirds padodas un kūst.

IV.

Tik tukšas vasarnīcas, jūra, rudens zelts
Un skumstošs miers, ko redzam Levitanā
Un liekas gaisā, dziestosā un plānā
Uz tevi lielu acu skatiens celts —

Krāts domu mežā, tas iz Dantes smelts,
Kurš galdā guļ, tīts vāka brūnā drānā,
Un domas uzliesmo un plok, kā mānā,
Gars nenoteiktības un sapņa dzelts.

Tak še, kur stingras līnijas viss nīd,
Kur prātus reibina, kā veci vīni,
Ass slābums, kas iz trūdu lapām slīd, —

Viens priekšā cēlās man, kam sejā dzēsti smīni
Un pekles zaigs iz visas būtes spīd —
Tavs kailais tēls — Frantcheska de Remini.

Kā rudens miglā domas krīt un ceļas,
Kā novītušas lapas pīšļos trūdēt veļas. —

Ar gludu vienaldzību apsegts tuvums, tālums
Un visam pāri saltas migla bālums.

Bet galvā sārta puķe — ārprātība dīgst,
Tā aug un smaržo, kvēlo, deg un tvīkst...

Tad uzausīs viņš, sengaidītais rīts,
Kad viņas liesmu vainags būs ap galvu vīts.

Kad apkārt redzēs asiņainus sārtus,
Skaļš kliedziens atvērs jaunas dzīves vārtus.

Pēdējie zemes bērni

Mēs esam pēdējie zemes bērni,
Mēs nespēka pilnā, vientuļā cilts,
Pēc mūsu nāves vairs neziedēs puķes,
Nedz elpos dzīvības vilnis silts.

Mēs esam pēdējās mīlošās rozes,
Vāras, asiņu sārtumā,
Smaržojam asi nāvīgu smaržu
Mirstošas zemes vainagā.

Ēnas.

Balto padebešu ēnas,
Tā kā zīda segas lēnas,
Zemei klusi pāri slīd.

Nāk bez trokšņa melnas, platas,
Un, kur tumšās acis skatas,
Visur skumjas sirdīs krīt.

Nepatīk vairs skriet pa mauru, —
Dvēslei pasaule par šauru,
Gribas ēnām līdzi skriet;

Tā kā nosodītam garam —
Ciemiem, pilsētām skriet garām,
Mūžam nerimt, mūžam iet.

Balto padebešu ēnas,
Neredzamas, smagas, lēnas,
Katrai dvēslei pāri ies.

Melna roka tevi glaudīs —
Ak, jūs nelaimīgie ļaudis,
Melno ēnu sargaties!

Cerība

Nu pēcpusdienas miers tev dvēselē...
Ne salnas nāks, ne aukas vairs, ne vēji...
Viss dīgs, viss dīgs, ko sāpēm sirdī sēji.
Līst saules gaisma visā pasaulē.

Nu tevim vainagus ap galvu sies,
Un tava teka zaļām druvām cauri
Pret sauli mirdzot lepni aizvīsies.

Vienaldzīgais

Kur manīm iet? Viss viens — kur nesīs kājas.
Es ļaudīm mūžam esmu bijis svešs.
Kā klaidons mākons, kuram nava mājas,
Kā purvā gulošs, vientuļš mūža mežs.

Ziedoņa meitiņa

Silti pelēka vēsmiņa
Mani šodien dienvidū skūpstīja...

Es, pārsteigts, ātri apgriezos,
Viņai pakaļ domīgi lūkojos.

Kā spulgace nerātne meitiņa
Viņa vaļējiem matiem aizskrēja

Pa laukiem saulstaros mirdzošiem,
Pa vilnīšiem arumos trīcošiem...

Silta, pelēka vēsmiņa
Ap kaklu rokas man apvija:

"Nāc, spožajā saulītē sildīties
Gar siltajām mežmalām rotāties!"

Un visu dienu mēs smējāmies,
Gar siltajām mežmalām rotājamies.

Mājā nācu vakara krēslā tīts,
Siltās, vieglās vēsmiņas pavadīts.

Siltās, vieglās vēsmiņas pavadīts —
Ziedoņa meitiņas noskūpstīts.

Rožainais vilnis

1.

Čaukstēdama mums zem kājām
Viegli grima sausā smilts...
Šinī vakarā, kad gājām —.
Cik tavs skats bij mīļš un silts.

Man ne vārda lūpas dvesa...
Bet cik biju laimes pilns!
Kā mūs cēla, kā mūs nesa
Tumsā rožains mīlas vilns!

Dvēslei smagās saites risa,
Visu skāva reibonis,
Aiz mums pamazītēm dzisa
Zemes tumšās ugunis.

2.

Augstu, satumsušos gaisos,
Vēl tu dziedi, cīrulīt...
Es tev augšup līdzi taisos,
Pelēks gaisa dziedonīt.

Augstāk, augstāki arvienu...
Ak, cik jautris, līgsmis es,
Tā kā cīruls gaisā skrienu,
Mīlas spārni mani nes.

Prom pie zvaigznēm! smaidīdamas
Zvaigznes pretī manim klīst.
Sudrabaini viļņodamas
Tumsā jautras dziesmas līst.

3.

Kā pa tumsu, kā pa sapni
Jūk uņ jaucas ceļi man,
Tā kā meža zvārgulīši
Tavi vārdi ausīs skan.

Baltais tēls te pazib acīm,
Te gaist tumsā smiedamies...
Ak, šās tālās maldugunis
Visur dvēsle meklēt ies!

Vai tā pasaka vai sapnis?
Sirds te skumst, te līgsmo man...
Sīkie meža zvārgulīši
Dziedādami ausīs skan...

Kauja

Mākoņi bēg kā teiksmu jātnieki balti,
Mēness zūd un parādas izbailēm acīs un bāls,
Debesu laukos niknis uz dzīvību, nāvi
Šinī naktī bij cīniņš ass, briesmīgs un tāls.

Debess ātri raustījās apslēptās raudās,
Zvaigznes aizbēga skaņi kliegdamas,
Zeme melnos matus elsojot plēsa,
Izbailēs tumšā palagā tīdamās.

Viss it kā sastinga — asinīm pilot
Turvojās spārnus cilādams nāves gars.
Visu nakti debesu laukos klusu
Bēga balto, sakauto jātnieku bars.

Baigi klusē
Mūsu pusē
Debess loks un mežs un lauks,
Ej! uz māju
Vientuļāju,
Atpakaļ tev neatsauks.

Galvu sedzi,
Mežā bēdzi,
Lai neviens tev nesaredz...
Šausmām vaigā
Baļilēs staigā,
Tā kā spoks, kā nolādēts.

Dvēsle trīsi!
Drīzi, drīzi
Baltie spārni piekusīs:
Melnā ēna
Tevi lēna —
Nāves lejā novedīs.

Pakaļdarinājums

Salamana "Augstai dziesmai".

Jau lietus pagājis, un zudis ziemas smogs,
Un ūdeles balss sadzirdama gaisā, —
Pa nakti izplaucis bij ziedos vīģes koks
Un zemei krūtis cēlās mīlas kaisā...

Man sirdi smagi tumša auka plēš.
Jel guli, rauj no sevis segu gludo!
Ak, celies, ziemeli, ak nāci, vakarvējš —
Lai mani dārzi smaržu pilēs pludo!

Zelta mati

Es mīlas ārprātībā smejos,
Un acīs asaras man mirdz:
Es zelta matos iemīlējos,
Dēļ viņiem skumja mana sirds.

Deg galva man, deg dvēsle mana,
Sirds velti man pēc valgmes tvīkst.
Ak, saldā reibu ilgošana,
Iekš tevis manas domas nīkst.

Man priekšā karstā uguns vējā
Mirdz acis ilgās degošas
Un mākoņbari, liesmu dejā,
Kā zelta mati plivinās.

Es mīlas ārprātībā smejos...
Deg, raustas krūtīs mana sirds,
Es zelta matos iemīlējos,
Dēļ tiem man acīs asras mirdz.

Manas lauku puķes

Bet reizi debesīs manās
Ar' gaisma uzausīs
Un manus vientuļos laukus
Ar stariem aplaistīs.

No viņiem dziedādams cīruls
Pret saulīti pacelsies —
Un manas lauku puķes,
Kā dimantos laistīsies.

No viņām vīšu tevīm
Zilu rudzpuķu vainagu,
Un tavos zelta matos
To smaidīdams ievīšu.

Un mani vientuļie lauki
Dimdēs mūžīgā saskaņā,
Kad cauri tiem staigās meitēns
Zilā rudzpuķu vainagā.

3.

Nav patikšanas vairs še rakstīt man —
Jūs tik un tā to visu aizmirsīsiet —
Pēc gadiem vairs šās dzejas nepazīsiet,
Tik svešs Jums izliksies, kas šinīs rindās skan.

Jūs jaudīsiest cik saldi grēks mums ausīs zvan —
Ap nebaudīto, priekš kā tagad trīciet —
Tad ilgās rokas savas apkārt vīsiet, —
Liels pagrimšanā prieks to prāti neizman.

Bet varbūt reiz, kad viss būs cauriziets,
Jums matu sproga kāda, vītis rozes zieds
Jūs' pirmo apdziedātāju Jums atgādinās,

Un tēlam aizmirstam, ko citi neatminas,
Bet ko tai brīdī Jūsu sirds tik skaidri zinās,
Tiks no Jūs' pēdjām puķēm pēdējs vainags siets.

4.

Любов была печальнее печали.
К.Бальмонт.

Par skumjām skumjāka mūs' mīla bij—
Ne pilna jūtām kaisli bezgalīgām,
Bet līdzīga tām zaļām esejstīgām
Kas apkārt krustiem ilgu rokas vij.

Mūs kājas katra savus ceļus mij...
Ne viens pie otra krūtīm raudās slīgām —
Nē, tā kā vēla rudens bezdelīgām
Bij' šķirties mums — neviens to nemanīj'.

Es iešu dzīvot, gavilēt un ciest —
Lai ļautu rudens zelta mierīgumam,
Kas dzīvē iegūts, daiļos pantos sviest.

Es nezinu, kur tu, bet tumstot jumam
Tev būšu klāt, kad nāve iesāks griezt
Mūs' ceļus pretī tumsai, visa nobeigumam.

5.

Tu daiļāka kā sapns, ko mākslinieks,
Skauts radīšanas aukas, marmorā ir tvēris.
Viss augums tavs, kas vēl nav baudu dzēris,
Kā neliekuļots, plaši dievišķs prieks.

Tev krūtis divu dvīņu sapnis liegs,
Pat Venus krūšu maigums līgst tās neatvēris;
Tev altārs klēps, kā durvs neviens nav vēris,
Un lūpas tavas guns — nekas tās neaizsniegs.

Tu, tā kā viņpasaules forma slaika,
Kas Radītāja rokās, izveidota snauž,
Priekš būtes, kura pasaulē tiks laista.

Jeb tevi mūsu prāti neizjauš
Un būte tava nīstot, kas mūs saista,
Par zemes n'apzinīgo prieku visiem pauž.

III.
Kailā sieviete

Līdz ko tēls šis man caur prātu šaujas —
Sirds man drebām nevaldāmām ļaujas,
Lūpās vārdi nomirdami gulst...

Safo.

Kailā sieviete.

Es, kā neprātīgs savąs dvēseles krēslā,
No tevis sapņoju nakti un dien'.
Tavs pusnakts skatiens, tavas reibošās lūpas,
Kā zaļi viļņi manus skatus sien.

Man netīk vairs debess, man netīk vairs saule,
Ne mākoņi baltie, pa gaisu kas skrien...
Tavas acis, tavi mati, tavs lokanais augums,
Kā jūra līgo man priekšā arvien.

Ak, kur lai es griežos, kur lai es bēgu —
Vai tumsa, vai gaisma, vai vakars, vai rīts —
Man kaila sieviete smaidošu seju,
Kā ēna, ka spoks skrien visur līdz.

Kad lūpas vītas man jau bij ar sāpju smīnu
Un krūtīs sirds man sausa dega
Un vīta saules tveicē sapņu sega —
Man divas reibu lūpas sniedza saldu vīnu.

Tu biji man kā nesagaidīts guvums,
Kā bezgalīga, vilinoša mīla,
Mūs slepen tina kāds iekš liesmu tīkla —
Mēs bijā divi — es, tavs karstais tuvums.

Es pieplaku un dzēru — miesas tirpa,
Un sapnis miglainais bij tapis kļuvums —
Man galva nokrita zem mīlas sirpa.

Tu biji vētras pūtiens degošs,
No svešas rokas man ceļā sviests...
Es gribēju aizskriet, noslēpties bēgošs,
Bet kritu, no Tevis pie zemes spiests.

Es redzēju acis spīdošā baismā,
Un Tavu spēcīgo roku skauts —
Es sadegu Tavas kaislības gaismā,
No Taisnā liesmainā zobina kauts.

Viss izdegt vienā apkampienā,
Kā rāmā naktī uguns kluss,
Tā mīlēties — lai jaunā dienā
Man rokā stindzis līķis dus.

Un aiziet sirdi sadegušu,
Kā aiziet tumsā vējiņš lēns,
Kā trīc pār kuru izdzisušu
Vēl lēnā plīvā pēdējs plēns.

Nav ne nākošo dienu, ne laimes, ne prāta,
Ne ļaužu runu — lai saka ko grib!
Mūsu jūra vētras skumdināta.
Līp kopā lūpas un acis zib.

Viss svētums zem kājām — vairs kauna nava,
Viss dairums un biklums prom tāli tāl...
Kas saldi šausminošs kopā mums skāva?
Tais saldajās šausmās sejas mums bāl...

Tev lūpas veras valgmes gribēdamas
Un acis spožā sāpju gaismā spīd...
Un tveices pilnās miesas drebēdamas,
Kā triekas ķertas smagi gultā krīt.

Nāc, mazgājies tais atzīšanas plūdos,
Kas krūtis krūtīs, lūpas lūpās spiež,
Līdz, tā kā miroņus bez spēka saldos grūdos,
Mūs asins vilnis malā sviež.

Kā uguns sārtā mīlas ilgās mokos,
Kā vīnogai man miesai sula pil, —
Es čūska, sevi apkampdama, lokos
Un acis lēni velgas dzirkstis šķiļ.

Es avots atvēries un silti plūstošs...
Ak, kas šurp atnāks, uzliesmos un slābs
Un reizi manī grims — tas laimē kūstošs
Vairs mūžam neatdzers, — bet mūžam slāps.

Sievietei

Tu dabas nebeidzamo veidu maiņās esi,
Kā silti auglīgs, visu skaujošs plūds,
Tu zemei sēju lauks, tu dzīvību tai nesi,
Kā svētu noslēpumu sev zem krūts.

Kad kopā kļaujoties mūs sevī rauji tverot
Un murgos liesmainos mums sirdis nīkst, —
Pār pirmatnējo haosu tad, līgsmu dzerot,
Mūs' gars, kā Eross, vāriem spārniem līgst.

Tik acu dziļums mitrs un miesas lokas,
Un elsums neprātīgs, un tuvums baiļu pilns...
Un pēkšņi drebums zvīļš, tad bezspēcīgas rokas,
Un visa zeme — tumsā zūdošs vilns.

Ar miesu segas neapklātu
Tu tā kā asmins smalks un smails,
Un skauj un glaužas tevim klātu
Mans ķermens drebošs, karsts un kails.

Es esmu Tava, Tava visa,
Kā grūstošs vilnis pludo silts,
Kā laimodama kauna trīsa
Mums pāri saldā grēka vilts.

Ar rokām, skatiem savīdamās
Ar tevi kopā saplūstu
Un, uguns priekā iekliegdamās,
Kā bezdibenā nokrītu.

Uz dzīvi sieviete kaila
Man durvis aizcirta ciet;
Tā vijas kā čūska smaila
Man apkārt un vienu dzied:

Nekad vairs netiksi ārā,
Manas lūpas tevi tura un sūc,
Un kaislē pacelta, kāra
Man mūžam cilājas krūts.

Es skūpstiem neticu, ne jūtām, svētlaimīgām,
Kad lūpas saskautas, bet sirdis mierā rūs,
Tik Tam, kas lūkojas iz acīm ārprātīgām,
Kad divas miesas viena otrā grūst.

Tik vienu reizi zemes uguns kvēles
Ap mani bij kā kaistošs plīvurs tīts
Un mani skāva liesmodamas mēles,
Bet ārā iznācu es cits un pārgrozīts:

Melns izdedzis, kā mežs pēc uguns grēkā,
Bet alkstoš uguņu, lai atkal liesmās kuļ,
Man ogles tās, kas dvēselē bez spēka,
Kā biedošs tālums nekustoši guļ.

Viss svelošam mīlas sapnim dotś...
Es pats tas miris spoks, par kuru ļaudis smejas,
Tik manas dzejas, skaidris svētavots,
Dzied, runā, burbuļo un tālāk lejas.

Sieviete

Pie ejas tumšā telpā tēls tavs pretī trīc,
Lepns, asi spīguļojošs, pilns zemes tvana,
Un saturētu spēku viļņošana
Briest tevī it kā tvaiks, kas katlā ieslodzīts.

Caur matiem, kas kā plīvurs melns ir tīts
Tev priekšā — sarkanus krūšgalus mana,
Kas zvērojoši glūn un kam nekad nav gana,—
Līdz apakšzemes grūdiens negaidīts.

Segs melnā tumsā horizonta malu,
Un zudis pēkšņi bezdibeņos velts
Caur niknu straumju sasisdamos čalu, —

Bet drīz pār visu zibēs pāri zelts
Ar asiem smiekliem, drāzdamies uz galu,
Tavs acis aklinājošs miesas zelts.

Nāc noliecies! Kā dvašo tavas lūpas!
Es roku tavu turu — tu to neizrauj...
Mūs satvērušas svešu jūtu šūpas
Un asins dedzina un saviļņo un skauj.

Kā puķei zieds — tu mīļa man un tuva.
Vairs roka citu apskaut mūžam neiespēs,
Kad uguns spīdums mums par segu kļuva
Un izsalkušām lūpām sastopamies mēs.

Tu esi zeme kūpoša un silta,
Priekš dīgšanas es kritis tevī zeltains grauds;
Tu radīšanas brīnam vaļā vilta,
Mums miglājs smags un auglīgs abiem pāri skauts.

Kā baiļēs, slepu drebu pilni
Kā grēkā apkārt skatāmies —
Kad jūtam kaisles tumšo vilni
Mēs sevī, dziedot ceļamies.

Mēs savā vientulībā ejam,
Kaut dzīves sula iekšā briest;
Pēc otras miesas mums uz sejām,
Kā sarkans tumšums, ilgas riest.

Mūs' dvēs'lēs kaisles pūtis šaujas,
Kā uguns stabi naktī spīd,
Bet nesasniedzot otra kļaujas,
Par melniem pelniem lejup krīt.

Pat sapnī tver tu kailu krūti
Un dzirdi lūpas smejamies
Un karstu vilni šausmās jūti
Caur asnīm tumši lejamies.

Cietumā

Sen dienām cietumā mēs sviesti,
Bet šķir mūs abus drāšains žogs
Un galvām pār', kur augstie griesti,
Vieš blāvu gaismu neskaidrs logs.

Vai rīts, vai vakars sarkan'dziesam
Nāk karsti kvēlošs zemi skaut·—
Bez spēka, asiņainām miesām
Mēs alkstam ciešo žogu raut.

Un atnāk nakts — pie loga placis,
Kā neredzēta viļņa sviests,
Es redzu ārprātīgas acis, —
Skats šausmugunīs manī griezts.

Viens murgs mums as'ņains pāri griežas
Un karsti dveš un nevar zust:
Mūs miesas domās kopā spiežas,
Kā verdošs metāls vienā kūst.

Šais klaidās esmu tevi pazaudējs
Un cauri domām, atslābuši vārām,
Man neizbēgami pretī stāv šis sejs
Ar acīm gailošām un lūpām kārām.

Tā nakti klātu manā gultā guļ,
Man smacē līgodamas sievu krūtis,
Uz vienu dziņu tā man asins kuļ
Un karsē tveicē katras dvašas pūtis.

Man dzīslas viņas skūpstos tukšas tiek,
Bet vēl jo ciešāki to skāvos laužu;
Tā savu kāju man uz pieres liek —
Vēl mokās savu mocītāju glaužu.

Es nomirstu... Ak vai! man tumsas bail'!
Ļauj, lai, kā plīvodama svece degta,
Man izdziestošo acu priekšā gail
Un rādās tava seja miesa vaļā segta.

Reiz atkal krastā ieies lielā jūra
Un saule atkal zemei zelta liesmas kurs,
Kā viņa jau no mūža laikiem kūra,
Un jaunu sulu ceļā augšup burs.

Silts lietus pilnu pilnam zemi valgos,
Lai atdzimst lēkns ikkatras zāles stāvs;
Un debess laukos, miglainaji zalgos,
Pilns dziļa noslēpuma mēness blāvs.

Pa visu zemi kaut kas, sevim ļāvies,
Kā baudas vārā smagi lejup līks,
Ik ķermenis ar otru kopā skāvies
Pa tumšām gunīm locīdamies tvīks.

Un nogrims bijušais aiz kalniem zilgiem,
Virs zemes žūžos senais teiku sils —
Un tikušies pēc mūžiem, smagi ilgiem,
Kā pirmatnē tie pirmā mīlā sils.

IV.

Grēka slogs

O verse moi tes sommeils lourds
Dans le vin informe et mystique
Volupte, fantome elastique!

Ch. Baudlaire

Tev, dievinātais!

Nekas Tev ārējs nesaviļņo vairs,
Katrs nodimd tevī troksns, kā marmorsienās baltās,
Kur mēmās kolonnās, no stingras rokas kaltās,
Klīst slaikas Venus stāvs, auksts, tāls, ne kairs.

Tavs prāts kā laiva klust, kā ievilkts airs
Virs valgmes, kur klīst putas, reiz no vēja maltās,
Bet guļas slēdzienam klāt slēdziens rindās saltās;
Ko radi — nezin tas, kas nāves dairs.

Ak dieva nams, kur slēdzies domātājs,
Kas, mūža gaitu aptvēr's, vienīgs veras lejā,
Kur mirkļa ainās trako dzīves klajs. —

Tu, akords visu plašais mūsu laiku dzejā!
Ar pūļa ērkšķu kroni apvītais,
Tu stāvi slēptām domām domām nemirstīgā sejā.

Man apgrēkoj'šās sievas raudas tīk,
Kad viņas augums sirdsapziņas mokās,
Kā puķes kāts, no čūskas apvilkts, lokās,
Tai lūdzot, žults lai soda kausā sīk.

Bet skaistais skats, kas mūžam neapnīk,
Ir redzēt, kad tai pielūgt nepasokās,
Un tā aiz svētām dusmās grēka rokās,
Kā priesteriene sātansvītā slīk.

Un kad tai skaidrs katrs baudas pakāpiens,
Ir daiļš zem slēpto pekles liesmu glāsta, —
Ka viņai garām nepaies neviens,

Kas nekārojot nemestu tai lāsta —
Ik vārds, tās stingri svērts, un kustējiens,
Kad nevainībai tā par grēku stāsta.

Saldkaisles saitēs sviests es katru brīd'.
Ja netur mani rokas, izvijoši dzīvas,
Tad netiklības acis, asi stīvas,
Man domās negrozami pretī spīd.

Nu pūļa mītos ceļus gars mans nīd, —
Aiz ziņkārības, ļaunprātīgi spīvas,
Tas, rauts uz savu dziņu spēles brīvas,
Ar prieku grēka zaņķī iekšā slīd.

1.

Par puķu smaržām, meža šalkām dod
Man vairāk ielu smakas, dārdēšana smagā,
Kas tūkstošs atbalsus sev' manā garā rod,
Lai gan ar bendes roku sinadzenes man dragā.

Man senos zarus — dabas spēkus tīk,
Kā vergus redzēt — vergu darbos sviestus,
Un saldi nomocošā kaislē neapnīk
Just tūkstoš formulās to skatus, pretī grieztus.

Tu gars, kam mūža mīklās pavērts lūks,
Vai tevī viss uz priekšu ilgi tā vēl drāzīs,
Jeb nervi savilktie tev reizi trūks,
Un nakts visgaišā dienā tavā tumsu gāzīs?

2.

Es nezinu, kur sākas netikums.
Man visa pasaule kā netiklības māja,
Tai griesti — gunīs degošs debess jums,
Bet grīda — zemes krūts, ko daba drošiem klāja.

Pēc saldkaisles mums visiem prāti kaist,
Vissvētākais priekš sievas kails ir rāvies, —
Ja nav — tad domās slēptās sevi laist
Caur mīlas trīsinošām mokām ļāvies.

No muļķiem grēka spoks mums sirdīs dzīts,
Lai tad ar zin, kas dēļ tā bailēs skuma:
Ir tikai spožas atvēršanās brīds,
Klāt plokot mums pie svētā noslēpuma.

Nav šausmīgākā slepkavība grēks,
Ja kādam, tiekot pētīšanas vagā,
Kāds neizjausts, pēkšņi uzliesmodams spēks
Tā izbailes priekš sirdsapziņas dragā.

Simts dziņu tevī savu sauli dedz.
Tās iededzini, seko tām līdz galam,
To neizjautājot, kur tās tevi ved —
Vai pretī ugunij, vai mūža salam.

Lai trulo snaudu mūsu gari nīd,
Lai n'esam mēs, kā dzīvi kapā rakti,
Bet vilcieni, kas kaut uz īsu brīd,
Uz atvaru prom drāžot, apspīd nakti.

Mūs' skatiens katrs pie sevis viļ un sien —
Mēs moku brīds mums katram jāiztura...
Ak, brāļi, dzirkstis mēs, kas tumsā skrien
No nekad nedziestošā ugunskura!

3.

Ak, tu no viņām ciltīm esi pēdējs,
Kam dzelons pilns bij ģifts, bet nepaspēja dzelt —
Nu esi diezgan bezdarbībā sēdējs —
Laiks uzlēkt tev un droši galvu celt.

Tev neiztrakotais trakums nospiež garu
Un kaislības, zem kurām domu skaidrums mulst,
Ar aizdegušos ēku sagāzdamos svaru
Tev elpu sažņaudzot uz krūtīm smagi gulst.

Viss priekšā deg tev milzu uguns liesmās,
Un kājas līķus min, ko kāvis tavējs šķēps,
Un bērnus nedzīvus, ko nāves briesmās
Bez laika izmetis no sevis sievu klēps.

Viss kājās tevī celts iz mūža snaudas,
Un tavā apziņā simts kapu vaļā vāzts,
Iz kuriem domas tev līķautos šaudas,
No katras ņirgā pretī savu grēku stāsts.

Peklē

Vairs saules gaismā ilgāk neizturējs,
Nu iekļuvis es apakšzemes telpā,
Kur glūn iz tumsas pretī man kāds sejs
Ar stindzinošu dvesmu lēnā elpā.

Skauj mani tumšu garu pūlis traks...
Kā kalnāji ar neauglīgu klinti,
Kur uzpūš viņu dvašas pūtiens smags,
Top manas dvēsles labirinti.

Bezveidu jonī, kur tik skati sniedz,
Tur skaņām klaigām griežas ķēmi palsi,
Bet visam pāri kāds, kā valdnieks kliedz
Ar vara taures skaņi skarbu balsi:

"Tev priekus, bēdas krūtīs nožņaugt būs —
Tērpt katru domu formā stingri kaltā —
Līdz gara augstumi un dzelmes kļūs,
Kā ziemeļpols, kas stindzis ledū baltā".

Un saltās šausmās varu pamanīt,
Ka dvēsles vietās visu svētās, senās
Kāds svešs ir iegājs, spējs tās sagānīt,
Un kaut ko kāvis, citam pakaļ dzenas.

Pa pusei bailēs, pusei brīnās skats
Uz šito elli manā dvēs'lē griežas,
Un viņas smaka, skaidri jūtu pats,
Vissmalkākajos manos nervos spiežas.

No izziņas un kaisles maldināts,
Kā tāds, kas visur ieiet, visu pēta —
Mans ērmotais un sakropļotais prāts
Ļār visu noliecies to visu svēta.

1.

Ko atstāja man kaislā jūtu bula,
Kur allaž iedomās un patiesībā sviedos,
No mana dzīves koka, kas bij pilnos ziedos, —
Tik izmisums un garlaicība trula.

Smags klusums cieti smadzenēs man gūla,
Prāts veras savās dziņās — čūskveidīgos biedos,
Kā turpmāks dāvājums, ko viņš ikkatram iedos,
Ir netiklīb's un naida aukstā sula.

Ak, liktens skaužams — tumsā būt pat dienu,
Lai riebumā ikkatrs tev ceļu griež,
Kas lēni kusties vēl pa mitro plienu.

Tavs gaitas mūžīgums ar stingumu tev spiež,
Tik viens vēl ir, kas tev iz viņas sviež, —
Ļaunuma acis bēdīgās arvienu.

2.

Ir dienas, kur viss skumjām pārpildīts;
Kā pelējums no grieztiem tavā galvas kausā,
Krīt nomirušas domas gaitā gausā
Un nīkst, kā vielas krājums neiztaisīts.

Par tumšu nakti gaišākais top rīts —
Gars, smagi nospiests, veras tumsas ausā,
Un nekustošas bailes balsī sausā
Ik nervā izmisuma dziesmu trīc.

Tuvs ārprāts tavu prāta valgmi lok,
Te šausmās, kādās vēl tu ne'si bijis,
Tu dzirdi, ka aiz tev's kāds kapu rok.

Un labot nespēdams, ko padarījis,
Gars tavējs aklis kļuv's pie zemes plok,
Še nespēcību savu ieraudzījis.

3.

Je tiens entre mes mains les roses
Qui fleuriront sur ton tombeau.

E. Wercharne.

Jums, puķes, klusu himnu pantos likšu,
Kas reizi ziedēsiet uz mana kapa,
Šī dzejām aprakstītā baltā lapa
Pēc manis paliksies, kad nāvē miršu.

Viss mīla manī un es visus mīlu,
Bet jūs, ak tālie nezināmie ziedi, —
Kā dīgļus daba, man uz kapa sviedi —
Par jums es domāju un jūs es mīlu.

Jel vēstiet to, ko vēl es neizviedu,
Vai skaisti jūs, vai pilni riebju baismas,
Jūs ziedi nezināmie, kam pie lampas gaismas
Es klusu himnu pusnakts stundā dziedu.

Es reiz no ļaudīm gribu sevi šķirt —
Ne dzīru, kuru katrs ar prieku lietā,
Bet nāvējoši ģifti vēlos virt,
No visiem slēpies nezināmā vietā.

No naida pilnst pret ļaudīm mana sirds —
Ja atraks pētnieks patiesības zvejā
Reiz manu dzeju, — lai tad ģindens ņirdz
Tā viņam smieklus zobojošus sejā.

Lai nav neviena, kas man mīlēt spēj,
Bet lai tik tumsā prāts man nepagurtu,
Kur tad pret To, kas dzīves dīgļus sēj,
Kā Viņš, es mūžīgs mūža naidu kurtu.

Kur mani vilina tavs spožais skats
Šai naktsbrīdī tik neparasti klusā?
Kas esi instinktiem vistumšiem rads —
Vai tevi itnekas vēl nesauc dusā?

Tavs mīlas kauss, kur vīru smadzens mirkst,
Kā nedzims auglis pētītājam spirtā —
Man dzīslas ārā velk — tik kairi dzirkst
Šī dzira tavas būtes dzelmēs virtā.

Nāc, dod man dzert! Un lai es topu rīks
Ar ko tu saldas jūtas miesā izvilini
Un ko zem kājām vienaldzīgi mini,
Kad kaislei slābstot topu nevajdzīgs.

Kas esi tumšais, tu, kas dažubrīd
Nāc manā dvēselē, kur viss tev' veŗas vaļā;
Sejs pelēks top un acīs ienaids spīd —
Un mute visu nolamā un paļā.

Kā bungu āda — gars top saspīlēts
Un gatavs plīst ja stiprāki to skaršu,
Bet pār tam, tumšais, tavi pirksti lēc
Un izsit banālu un vientulīgu maršu.

Šīs skaņas garu purtina, kā vējš,
Zem tām pa ielām aizvelkos es gausu
Uz nomali, kur nakti sitiens spējš
Man, skaņi iebrēcoties, dragās galvas kausu.

Epilogs

Necilvēks

Es negribu! Nekā ko mīlēt man!
Viss gļēvs un niecīgs bēg no maniem skāviem,
Kā jūra spēks tumšs manās krūtīs zvan,
Bet klīstu es, kā ērms, gar namu stāviem.

Tas, ko par cilvēcīgo ļaudis sauc,
Caur asu prātu padarīts par joku —
Bez žēlastības sadauzīts un kauts
Ar stipru, aukstu, nekļūdošos roku.

Tik dzimuminstinkts manējs vergs un cars
Vēl dvēsles klajā, kas pilns nāves briesmu,
No kura nobeigts citu jūtu kars,—
Spīd tumšsarkanu, nedegošu liesmu.

Ak, mesties svabadi bez aizlieguma tur —
Iekš alkohola tvana, netiklības zālēm,
Kur uguns, netikums, ar līgsmiem smiekliem kur
Ikkatra bauda jauka nāves zālēm!

Bet jūtu skaidri — slābst mans vergs un cars, —
Tā atvars tukšs, tur viss kā nāvē gūla...
Ak, manas dzejas valgums, manas miesas svars,
Tu izsīkstošā, balti karstā sula!

Dzirkst smadzeņgalerijās spīdums, prāta skauts,
Kā pēdējā apziņa, un viss tad tumšā sviežas,
Un ķermens, pirmatnējas varas rauts,
Pa ārprātības auku zibens steigā griežas.

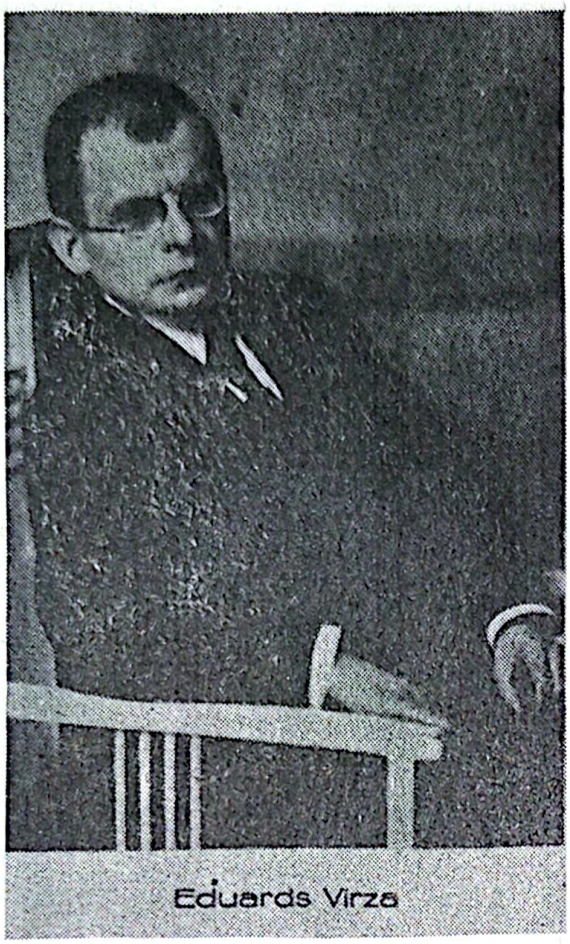

Eduards Virza

1907. gadā "Imantas" apgādā iznāk jaunā dzejnieka Edvarta Virzas pirmais dzejoļu krājums "Bikeris". Nekas vēl neliecina par dzejnieka slavu nākotnē, toties viņa dzejoļu krājumam lemts īpatnējs un savā ziņā traģisks liktenis. To neatradīsim ne Latvijas Republikas laikā izdotajos 3 sējumu Kopotajos rakstos (1938.–1939.), ne arī trimdā, Mineapolē, veidotajos 4 sējumos (1959.–1966.). Tādējādi apgāda "Vārds" izdevums ir pirmā pilnīgā šī krājuma publikācija kopš tā iznākšanas.

"Viņā jūtams tikai dedzinošs asins vilnis. /../ Viņš viss pieder zemei, zemes tumsai un aiz šīs tumsas ir lejā nokāpšana, kas noved pret paša gribu Dantes apdziedātajā – Ellē."

Kārlis Krūza 1909. g.

"Pats no savas puses esmu gatavs sevi visbīstamākiem eksperimentiem atdot. Es jūtu sevī to, ka man būs kaut ko jaunu ko rakstīt un teikt. Mani piepilda kāds dunošs spēks."

Edvarts Virza vēstulē Valdemāram Dambergam krājuma tapšanas laikā